

Kulturminnedokumentasjon

Kulturkvartalet Verftet

Mars 2025

Innhold

1.	Innledning	4
2.	Områdets historie	10
3.	Bygningsmiljø	14
4.	Andre typer kulturminner	22
5.	Fotoregistreringer	
	- Oversiktsbilder Kjødehallene	24
	- Kjødehallene	26
	- Dikkedokken	28
	- USF	30
	- Boligbebyggelse	32
6.	Avslutning	34
7.	Kilder	36

Kart 1. Eiendomsgrenser, kilden.nibio.no, 28.09.2023

Innledning

Formålet med prosjektet for Kulturkvartalet Verftet, er å omregulere området fra industri til kulturformål i tråd med faktisk bruk og kommunale ønsker, og tilgjengeliggjøre industribygg med kulturminneinteresser til kulturformål. Utgangspunktet er å bevare og gjenbruke eksisterende bygningsmasse, og finne rom for mest mulig areal for å løse byens kulturformål. Vill Arkitektur er underleverandør til Gaute Baarøy AS og er engasjert som arkitekt i reguleringsarbeidet av Dikkedokken AS.

Planområdet ligger sørvestvendt midt på Nordnes, mellom Georgernes Verft Borettslag i nord-vest og transformasjonsområdet Nøstet Sjøfront i sør-øst. Innenfor planområdet ligger kulturbyggene United Sardine Factory (USF) industrihallene, lokalt kjent som Kjødehallene, og den tidligere tørrdokken Dikkedokken. USF er Bergens store kultur- og scenehus, og er landets største samlokalisering av kunst-, kultur- og kreative virksomheter.

Kjødehallene består av tre volum og en åpen stålkonstruksjon på et areal hvor det tidligere har vært bebygget. Hallene har vært brukt til produksjon av mekaniske komponenter, men verkstedsaktiviteten ble betydelig redusert etter 80-tallet, og er i dag ikke i bruk til industri. USF har p.t. en midlertidig brukstillatelse for deler av Kjødehallen som gjør det mulig å gjennomføre kulturarrangementer i påvente av denne reguleringsplanen.

Navnet Dikkedokken kommer fra grunderen Ananias Dekke som anla dokken i 1871. Tørrdokken regnes i dag som den eldste sivile tørrdokken i Norge og var konstruert som et basseng der bunnen lå lavere enn havnivået, og der innløpet kunne lukkes med porter. I dag er dokken åpen mot sjøen og blir til tider brukt til

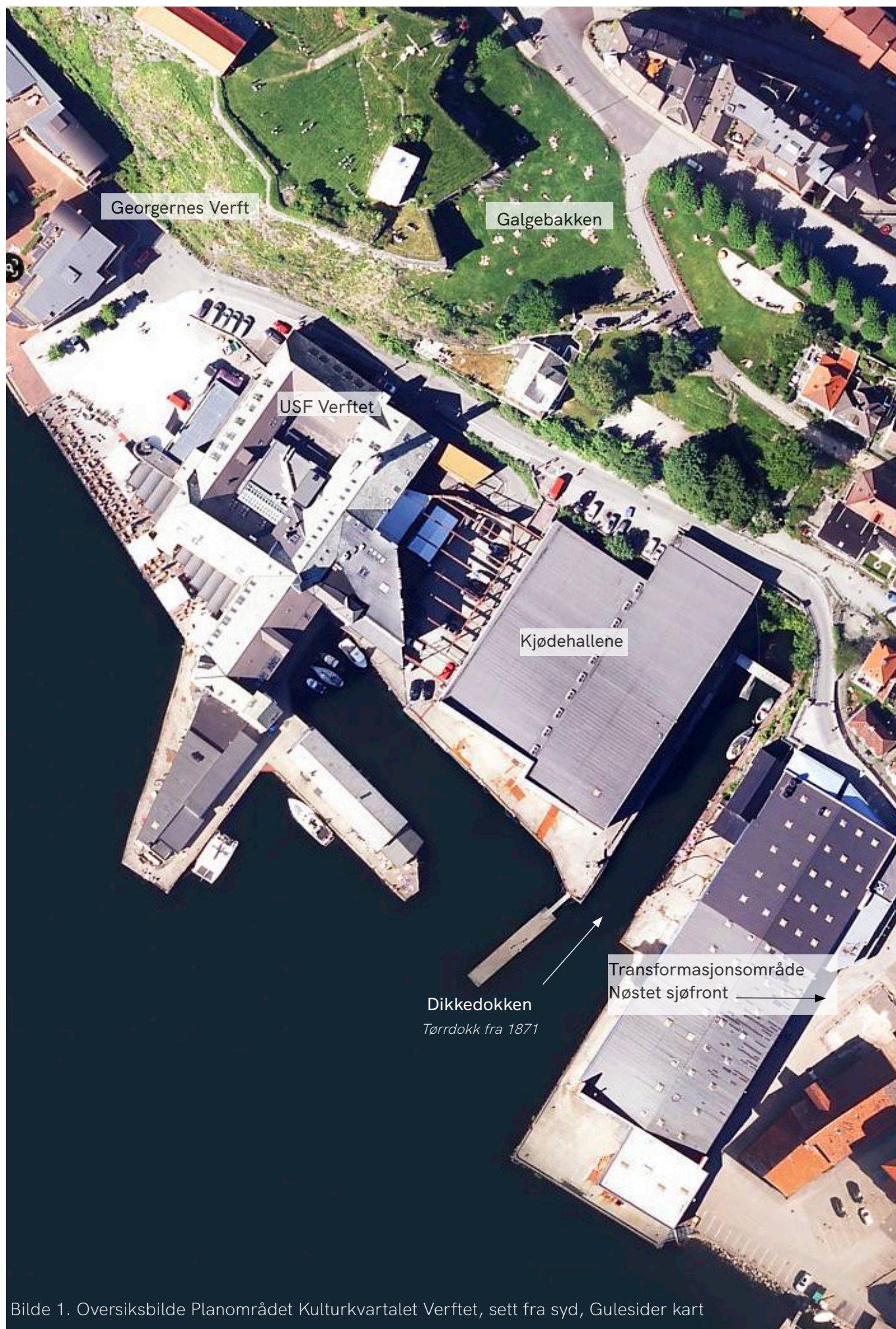
fortøying av fritidsbåter. Dikkedokken representerer et historisk landemerke i Bergen med en dyp forankring i byens kulturarv og er et av de gjenværende stedene som vitner om Bergens viktige maritime handelshistorie.

Gjennom århundrene har Dikkedokken, Kjødehallene og USF Verftet vært vitne til en rekke viktige hendelser og endringer. Fra sin opprinnelse som et skipsverft, fabrikk og dokk for større fartøy til sitt nåværende formål som et kulturelt og kunstnerisk senter, har bygningene på Verftet gjennomgått en bemerkelsesverdig utvikling. Den representerer ikke bare Bergens rike sjøfartshistorie, men også byens evne til å tilpasse seg og omfavne nye roller. Denne kulturminnedokumentasjonen har som mål å dokumentere historien til planområdet og danne et viktig beslutningsgrunnlag for videre planprosess.

Planstatus

I kommuneplanens arealdel for Bergen 2018 er området avsatt til sentrumsformål - byfortettingssone (BY1). I KDP for Bergenhus (plan 1033 0000) er området avsatt til bolig, og inngår i byutviklingsområde med åpent blandingsformål. I gjeldende reguleringsplan for Nøstet-Vestre Nordnes vedtatt i 1948, er området vist som industri.

PBE har satt krav om at det må utarbeides ny detaljreguleringsplan i forbindelse med oppgraderingen av Kjødehallen.

Bilde 1. Oversiktsbilde Planområdet Kulturkvartalet Verftet, sett fra syd, Gulesider kart

Planområdet

Plan id: 10330000
Vedtatt i Bystyret 28.06. 1948.
Stadfestet 18.08. 1948
Planområdet markert i rødt

Arealformål PBL §12-5

- 1113 - Boligbeb. - blokkbebyggelse
- 1161 - Barnehage
- 1162 - Undervisning
- 1167 - Kulturinstitusjon
- 1310 - Kontor

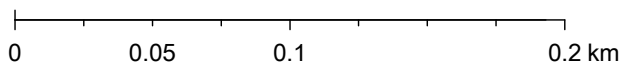
- 1500 - Andre typer bebyggelse og anlegg
- 1560 - Øvrige komm.tekn. anl.
- 1600 - Uteoppholdsareal
- 1610 - Lekeplass
- 1620 - Gårdsplass
- 1800 - Kombinert bebyggelse og anleggsformål
- 1810 - Forretning, kontor

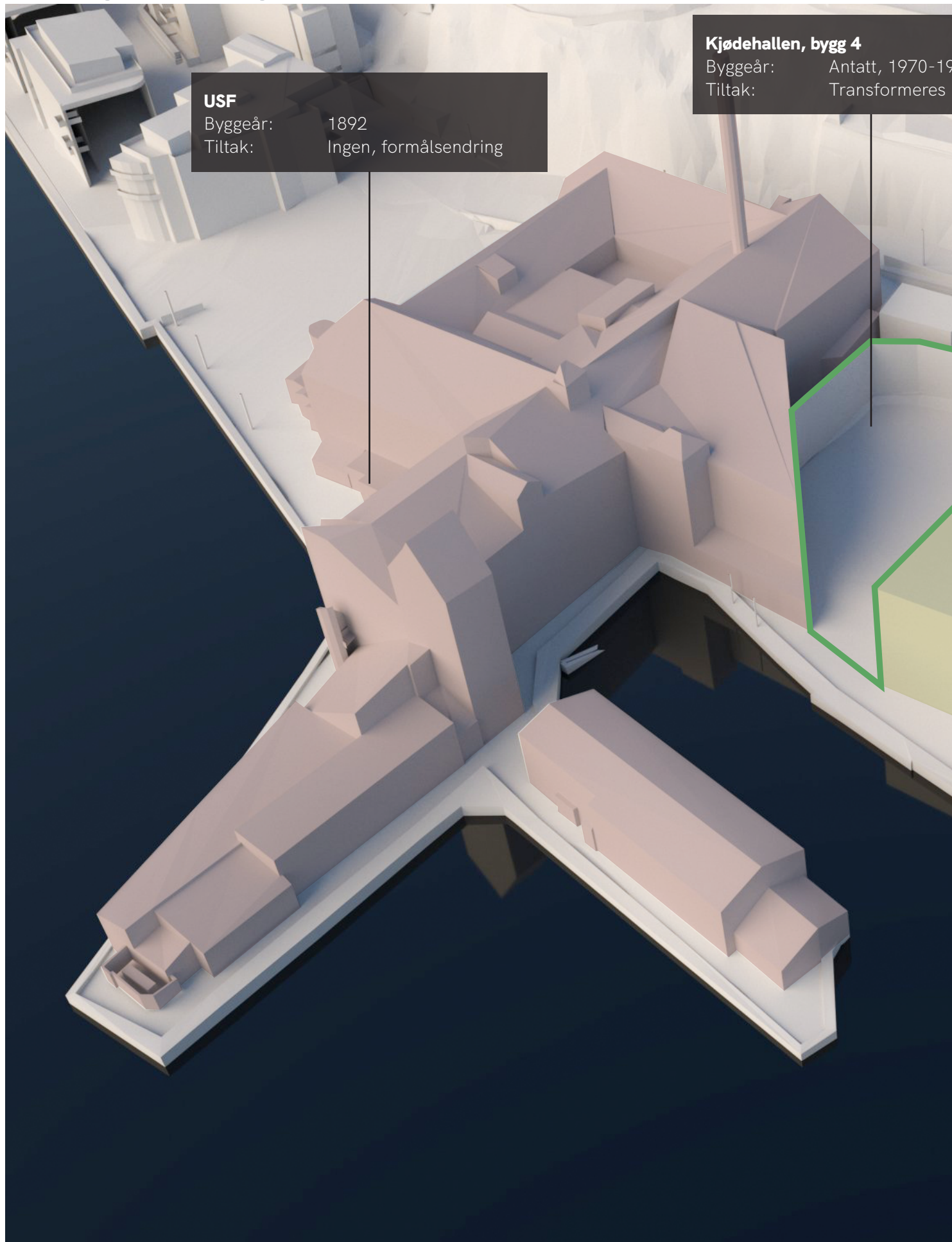
- 1813 - Forretning, kontor, tjenesteyting
- 2010 - Veg
- 2011 - Kjøreveg
- 2012 - Gate med fortau
- 2013 - Torg
- 2014 - Gatetun
- 2016 - Gangveg, -areal, gågate

- 2018 - Annen veggrunn, tekn. anl.
- 2041 - Kai
- 2043 - Havnelager
- 2082 - Parkeringsplasser
- 2800 - Komb. formål samf.anl. - teknisk infrastr.tras.
- 3050 - Park
- 6220 - Havneområde i sjø

1:2,500

Planlagte endringer

75

Kjødehallen, bygg 1-3

Byggeår: 1950-1960
Tiltak: Transformeres

Dikkedokken

Byggeår: 1871
Tiltak: Ingen, formålsendring

Dokkhuset

Byggeår: Ukjent
Tiltak: Opprustning

Områdets historie

Områdene fra Nøstet til Verftet har en lang historie som en integrert del av Bergen by. I løpet av 1500- og 1600-tallet var dette området preget av naust, hoper, lagerbygninger, utstikkerbrygger, og svingete smale gater som var foret med småhus og skur. Denne bydelen fungerte som en forstad til Bergen og huset arbeidere, fiskere og sjøfolk som tjente byen. På 1600-tallet begynte handelshusene å bygge kaier og store lagringsbygninger her, noe som understreker områdets sterke tilknytning til sjøfart og handel.

Det er gjort marinarkeologiske funn i havneområdet like utenfor tørrdokken som gir ytterligere bevis på områdets maritime historie. Her har man oppdaget ballast av flint og tegl, keramiske fat og kokekar, kritt Piper og mer, som alle dateres tilbake fra 1600-tallet til 1800-tallet.

En betydelig del av Verftet ble ødelagt i brannen i 1702, men området ble skånet fra den store Nordnesbrannen i 1756. Den siste store brannen i området skjedde i 1780 da 80 hus i Strangehagen brant ned.

I 1784 ble Georgernes Verft startet av to handelshus nedenfor Fredriksberg. Georg Vedeler og Georg Brunchorst fikk tillatelse til å etablere et verft kjent som Georgernes verft i 1786. De to navnebrødrene var pionerer innen skipsbygging.

På sitt høydepunkt i 1840 var verftet det største i hele landet og hadde hele 300 ansatte. Den økte aktiviteten og behovet for arbeidskraft førte til etableringen av bolighus i nærheten av verftet. Denne karakteristiske bebyggelsesstrukturen er fortsatt bevart i dag, med små og store trehus samt noen murhus. Bebyggelsen bærer et tydelig preg av en organisk vekst, med husgrupper som ligger i terrassert bratt terreng. Den historiske sammenhengen mellom trehusene og verftet anses som viktig.

På 1850-tallet ble driften av verftet overtatt av Ananias Dekke, som var en av de første i verden til å bygge såkalte klippere. Dekke hadde fått opplæring av den kjente skipsbyggeren Donald McKays i Boston. Dekkes verft på Nordnes ble ansett som det største og mest respekterte i Norden, men verftet fikk utfordringer med å tilpasse seg overgangen til dampmotor og stålskrog. For å møte denne utfordringen etablerte Dekke en tørrdokk som senere ble kjent som "Dekke-dokken" eller "Dikke-dokken".

Bilde 3. Dikkedokken og Dokkhuset med pipe 1957. Billedsamlingen UiB. Foto: Olai Schumann Olsen

Bilde 4. Foto fra Gustav Brosing samling, Verftsbakken sett fra syd, i bakgrunnen skimtes U.S.F, Dato: 1961-08-08, <https://marcus.uib.no>

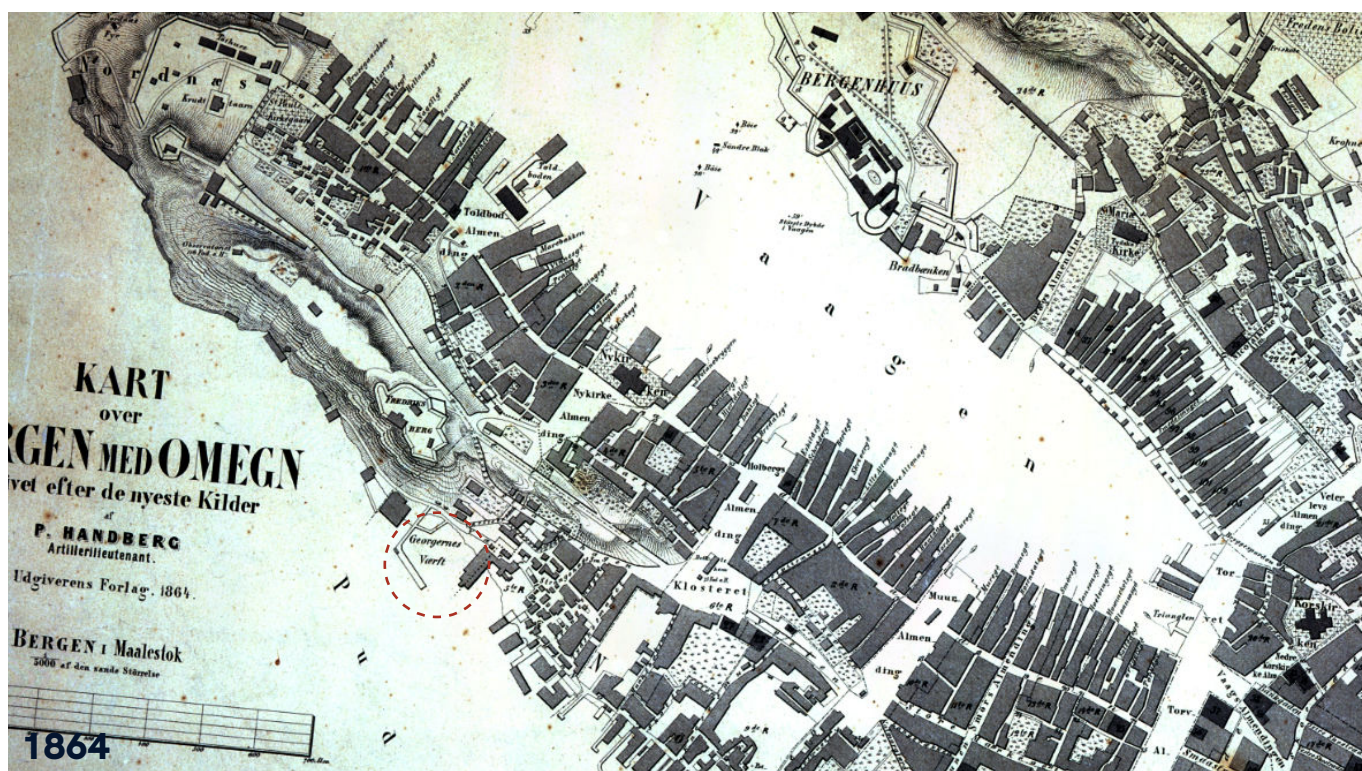
Bilde 5. Foto fra Gustav Brosing samling, Fra venstre Verftsgaten 15, 15B. Huset med lykt er 15C, Dato 1957-07-03, <https://marcus.uib.no/search/?q=verftsgaten>

Historiske kart

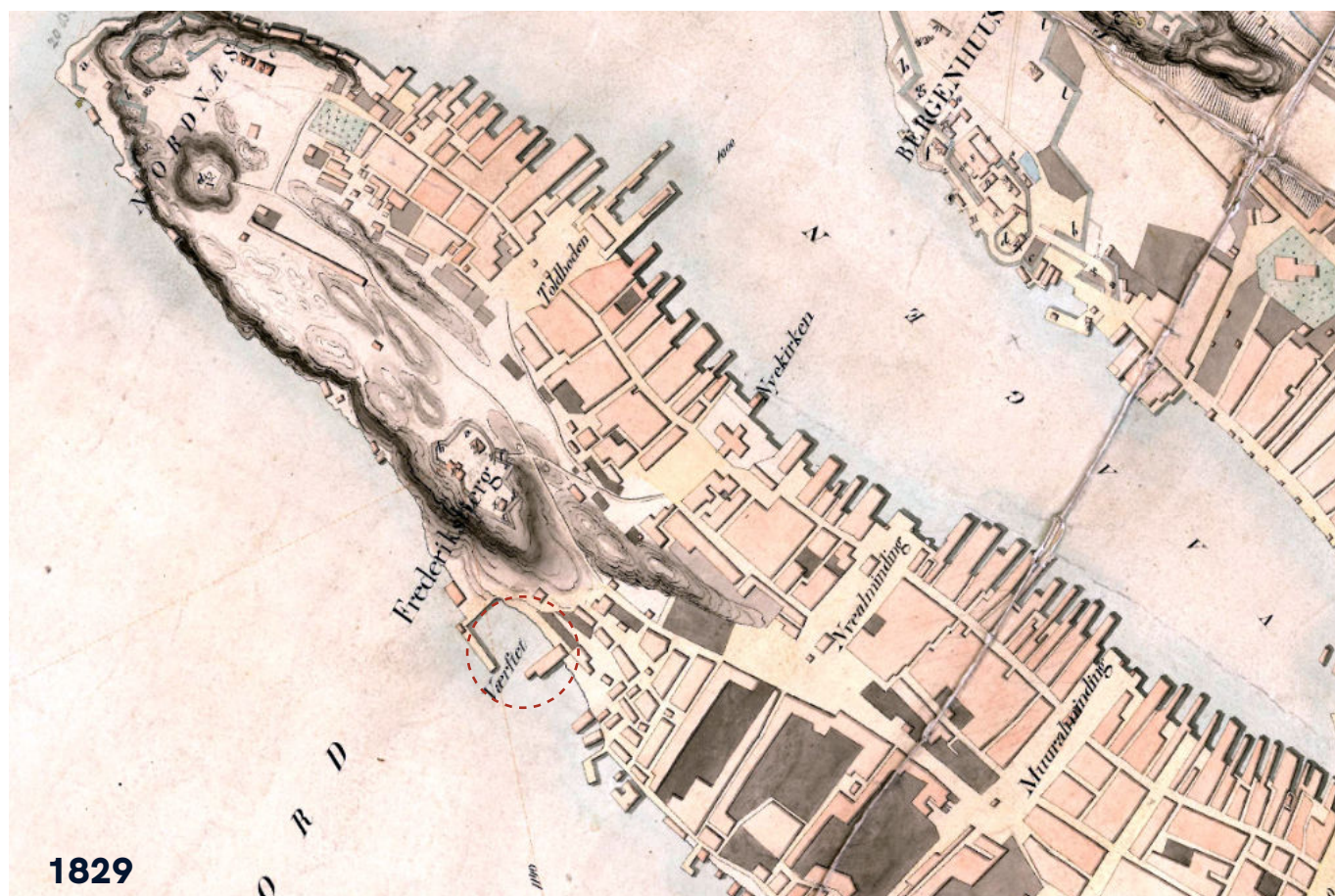
1772

Kart 2. Utsnitt fra historiske kart over Bergen fra 1772 der «Verftet» er påført. Statens Kartverk, www.bergenskart.no

1864

Kart 4. Utsnitt fra historiske kart over Bergen fra 1864, Statens Kartverk, www.bergenskart.no

Kart 3. Utsnitt fra historiske kart over Bergen fra 1829, Statens Kartverk, www.bergenskart.no

Kart 5. Utsnitt fra historiske kart over Bergen fra 1880 der Dikkedokken er synelig, Statens Kartverk, www.bergenskart.no

Fabrikkens historie

Bilde 6. Området med sardinfabrikken i forgrunnen og tørrdokken lenger bak. Bilde ca. 1958. Billedsamlingen Uib.

Bygningsmiljø - Verft, industribygg og dokk

I 1860 ble det utarbeidet en plan for regulering av Nøstet-området. De nyoppførte bygningene var staselige leiegårder i 3-4 etasjer, kledd med puss. Dette resulterte i en diversifisering av området, hvor det oppstod en kombinasjon av små én- eller toetasjes trehus og høyere leiegårder. For å sikre tilgang til boder og lagerområder i tilfelle brann, ble Nøstegaten utvidet.

I den siste halvdel av 1800-tallet økte industrialiseringen av Norge. Dette medførte også konsekvenser for Verftet. På begynnelsen av 1900-tallet eksisterte det mange små bedrifter og foretak i strandsonen. Men etter hvert ble eiendommene konsolidert på stadig færre hender. Imidlertid klarte ikke Georgernes Verft å tilpasse seg skiftet fra seilskip til dampskip, og det ble nedlagt i 1905. Etter nedleggelsen ble dokken leid ut til forskjellige skipsverft.

Bilde 7. Østsiden av Dikkedokken med Dokkhuset, inkludert pipen og og delen mot Foto fra <https://marcus.uib.no>

Bilde 8. Foto fra Gustav Brosing samling, Nøsteboder. Nøstegaten 82 Dato 1957-08-07, <https://marcus.uib.no>

Bilde 12. Foto over Verftet, Widarøe flyselskap, Dato 1970, <https://marcus.uib.no/>

Bygningsmiljø - Verft, industribygg og dokk

Bygningene på Verftet har blitt oppført, modifisert og fjernet over tid. Disse endringene har i stor grad vært omfattende og har fulgt de skiftende behovene til virksomhetene som har vært lokalisert her.

USF Verftet

Christian Petersen og Johan J. Dekke, som også var kjent som Pedek grunnla en trikotasjefabrikk ved Verftet i 1887, designet av arkitekten Peter Andreas Blix. I 1892 ble fabrikkens ødelagt i en brann, men ble raskt gjenoppbygget samme år, og driftet frem til 1903 da den ble flyttet til Hop. (Gullestad 1979)

Fabrikklokalene på Verftet ble overtatt av United Sardine Factories, USF i 1905, og startet det som ble en av de største hermetikfabrikkene i Norge med foredlet brisling, sild, makrell, ansjos og kjøtt. I 1915 ble fabrikkens utvidet av arkitekt Sigurd Lunde for USF, som da driftet den største sardinfabrikk i landet. På knappe ti år vokste de til å bli den mest omfangsrike bedriften i Bergen, med en arbeidsstyrke på 357 ansatte. Fabrikkens ble drevet som sardinfabrikk fram til 1973 og deretter brukt til emballasjeproduksjon fram til 1983. Med unntak av

to større sjøboder, som nå er borte, er bygningen i stor grad uforandret i sin ytre struktur, slik den så ut i 1915 etter en omfattende ombygging i 1987-1993, som ble utført etter planer av arkitektene Gult Felt (kommunens allaktivitetshus) og 4B arkitekter (Kulturhuset USF).

Dikkedokken

Dikkedokken er omtrent 75 meter lang og ca 11 meter bred, opprinnelig anlagt som tørrdokk, men i dag uten de tekniske installasjoner som engang var der.

Dokken har steinsatte sider som er intakte, og tillegg en nedtrappet trebrygge for fortøying av fritidsbåter fra nyere tid. Innerst, i fjellskjæringen mot veien, er det en sprengt flate der dokken avsluttes i en spiss, som nå er delvis tildekket av vegetasjon. Dokken er i dag åpen mot sjøsiden, da det tidligere dokkskipet er kondemnert/hugget. Det er få andre gjenværende tekniske elementer knyttet til den tidligere driften av dokken. Dokken er omsluttet av bebyggelse på hver langsida som sammen med veggen i enden gir et egenartet rom med sterk karakter.

Kjødehallen

Det finnes lite skrevet historie om Kjødehallene. Det vi vet er at hallene ble etablert på 1950- og 60-tallet for Kjøde & Kjøde og at det frem til 2020-tallet huset ulike former for industri.

Bygget består hovedsaklig av fire deler; Bygg1 mot sør huser en høy andreetasje med mindre verkstedshaller, og en tredje etasje med kontorer.

Bygg 2 og 3 er store uisolerte haller

Bygg 4 er idag en åpen bærekonstruksjon i stål. Tomtearealet har tidligere huset ulike bygg som vist i vedlagte foto.

Bilde 13. Fotografi skapt av Olai Schumann Olsen, Laget mellom 1918-01-01 og 1930-12-31, <https://marcus.uib.no/>

Bygningsmiljø - Kaier

Kaiene i Bergen

Kaiene i Bergen har vært av stor historisk betydning ettersom de har vært selve livsnerven i byens utvikling – økonomisk, sosialt og kulturelt. Bergen har alltid vært en by vendt mot sjøen, og det er nettopp gjennom kaiene at byen har hatt kontakt med omverdenen.

Fra middelalderen og framover fungerte kaiene som sentrale knutepunkter for handel, sjøfart og fiskeri. Her kom varer inn fra utlandet og fra kysten, og her ble byens eksportvarer – særlig tørrfisk – sendt ut. Bergen var i århundrer en viktig handelsby i Hansaforbundet, og Bryggen er det mest kjente minnet fra denne tiden. Men også utenfor de mest kjente delene, som på Nordnes og Verftet, oppsto viktige kaianlegg knyttet til verft, industri og senere hermetikkproduksjon.

Området rundt USF Verftet bærer derfor på en rik industri- og kulturhistorie som strekker seg over flere hundre år. Helt siden 1600-tallet har denne delen av Nordnes vært tett knyttet til sjøen, med naust, utstikkerbrygger og boder. Området utviklet seg tidlig

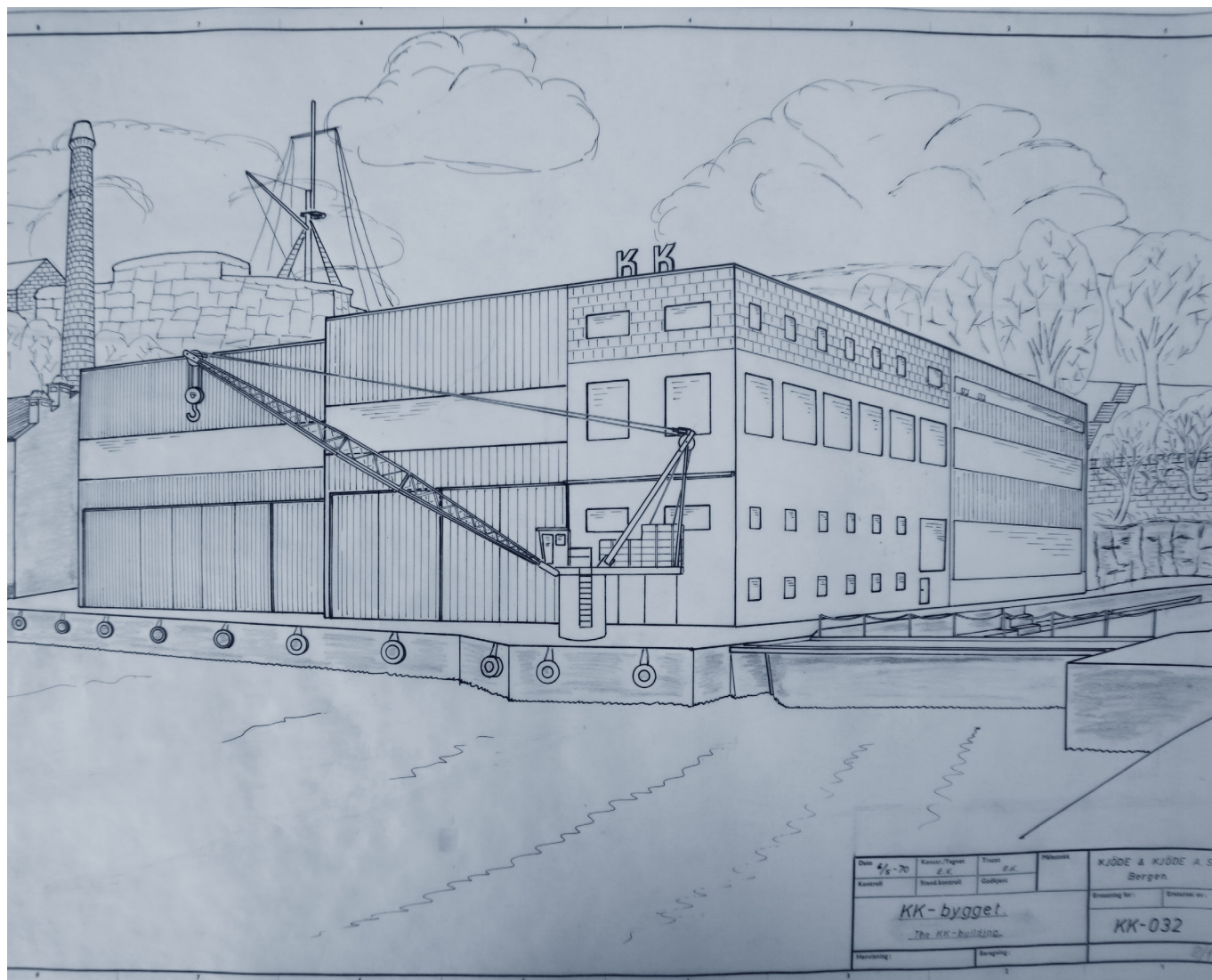
til et viktig senter for sjørelatert virksomhet og industri, og kaiene spilte en sentral rolle i denne utviklingen.

Kaiene var arbeidsplasser for tusenvis av sjøfolk, fiskere, dokkarbeidere og industriarbeidere. Hele bydelen vokste frem i tilknytning til virksomheten på kaiene, slik som småhusmiljøene i nærområdet på Nordnes. Kaiene ble steder der folk møttes, der nyheter og varer ble utvekslet, og der byens puls var særlig tydelig.

Kaiene på Verftet i dag

I nyere tid har mange av kaiene i byen endret funksjon, fra industriformål til kultur- og boligområder og offentlige rom, men den historiske betydningen lever videre i det fysiske miljøet og i byens identitet. Kaiene er fortsatt viktige for Bergen – nå som arenaer for kultur, rekreasjon og byliv – og de utgjør en sterk påminnelse om byens maritime røtter.

Kaiene ved USF har også gått gjennom en omfattende utvikling fra skipsbygging, via industri og hermetikkproduksjon, til dagens bruk som kulturarena

og småbåthavn. Kaiene er i dag arena for både uteservering, utstillingsareal for kunsthåndverkere, sykkelparkering og byrom.

Til tross for modernisering, gjenbygging og rivning av deler av kaiarealene, formidles stedets maritime og industrielle arv fortsatt på en levende måte.

Bilde 14 Småhusbebyggelsen. Kilde: bing.com

Bygningsmiljø - Omkringliggende bebyggelse

Småhusbebyggelse

De omkringliggende trehusene har stor historisk relevans for verftsområdet langs sjøen. Området oppstod som en konsekvens av den aktiviteten som var knyttet til verftet, og forholdet mellom disse arbeidsplassene den selvrodde bolgstrukturen er viktig for lesbarheten av området. Selv om reguleringsplanen ikke direkte påvirker småhusbebyggelsen, har den en begrenset innvirkning på de nærmeste byggene ifht utsikt.

Fredriksberg festning

Fredrikbergs festning har en lang historie som går tilbake til 1600-tallet og bærer med seg historien om både byens forsvar, brannvesen og buekorps. Selv om bygningene har blitt modifisert og tilpasset over tid, har anlegget beholdt sitt opprinnelige preg. Festningen anses å være et fullstendig anlegg og er tett knyttet til Galgebakken, som var et rettersted.

Galgebakken

Galgebakken er et helt spesielt og unikt sted som formidler kunnskap om hekseprosesser, norsk rettsvesen og rettshistorie. Til tross for at det er få fysiske elementer som gir en direkte forståelse av kulturminnet, har opplevelsesverdien stor betydning. Galgebakken har en betydelig tidsdybde, med historiske røtter fra 1500-tallet til 1800-tallet. Den kulturhistoriske verdien av dette stedet er høy.

Bilde 15. Flyfoto tatt mot sør. Fredriksberg festning til høyre og Galgebakken i midten. Tørrdokken med Dokkhuset og Kjødehallene er også vist. Kilde: bing.com

Bilde 16. Galgebakken- Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur Dato: 05.10.2023

Kulturens historie

Bilde 9. Slik så interiøret ut da Norges største sardinrøykeri lå på Verftet. Foto: MUST/ Norsk hermetikkmuseum

Da sardinfabrikken på USF ble nedlagt initierte en gruppe kunstnere og kulturarbeidere samarbeidet med eieren, Norwegian Preserving AS, for å transformere fabrikken til et kulturhus. Dette la grunnlaget for det som skulle vokse til å bli den største og mest varierte samlingen av kreative virksomheter og scener for kunstneriske fremføringer i landet.

Utviklingen av Kulturkvartalet Verftet har skjedd trinnvis, med istandsetting av atelierer og kulturkontorer først, deretter de ulike scenene til åpningen i 1993, og etter hvert ombygging og forbedringer av scener og visningsrom for kunst (2012).

USF-byggene med sine ca 12 000 kvadratmeter inneholder en stor kulturarena fylt av kreative aktiviteter og næring innen kunst og kultur, av mange regnet som en av de mest sentrale kulturarenaene i Bergen. Omlag 200 personer har arbeidssted her og produserer kunst og kultur med nasjonalt og internasjonalt nedslagsfelt. Byggene huser blant annet 80 kunstneratelier, kontorer for andre kreative næringsvirksomheter, cinematek,

konserthaler, scener, galleri, kafé og restaurant. I 2006 ble også visningsrommet med tilhørende offentlig rom utformet av arkitektene 3RW og landskapsarkitektene Kalve og Smedsvig i 2006.

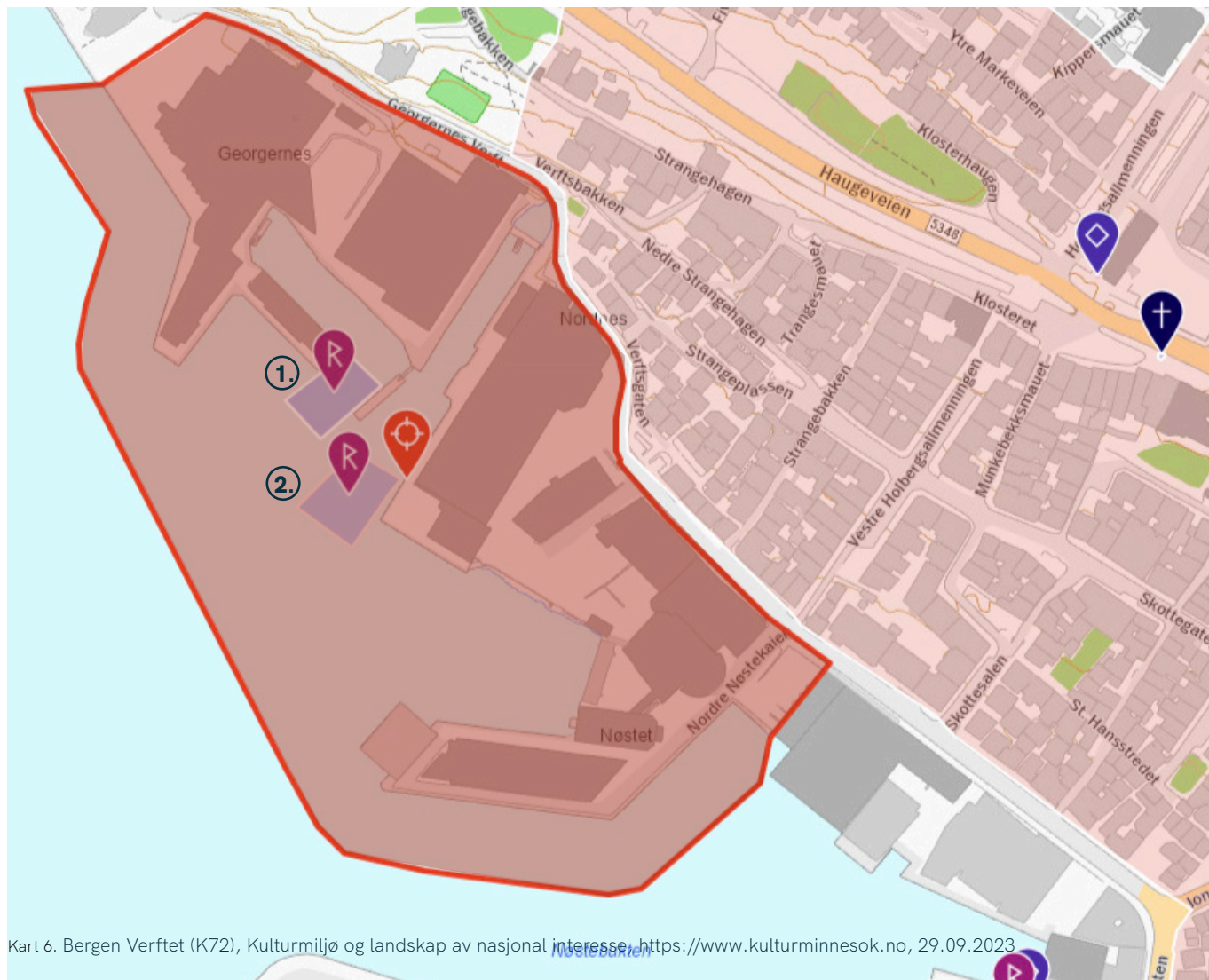
Siden 1993 har USF Verftet blitt administrert som en kunst- og kulturarena av stiftelsen Kulturhuset USF.

Bilde 10. USF Verftet med de ulike bygningskroppene og lavere tilbygg mot sjøen. Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, Dato 19.10.2023

Bilde 11. Overgangen fra USF byggene til Kjødehallene. Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, Dato 19.10.2023

Kart 6. Bergen Verftet (K72), Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse. <https://www.kulturminnesok.no>, 29.09.2023

Andre typer kulturminner

Bergen kommune har klare retningslinjer for at byutvikling og arealplanlegging skal skje i tråd med historiske tradisjoner og eksisterende kvaliteter. Kommunen setter krav om dokumentasjon av kulturminnemiljø og -strukturer i forbindelse med alle plansaker, både offentlige og private planer.

Planområdet ligger innenfor grensen for automatisk fredet bygrunn, og antikvariske myndigheter skal kunne foreta undersøkelser i grunnen før og under arbeid som skal utføres.

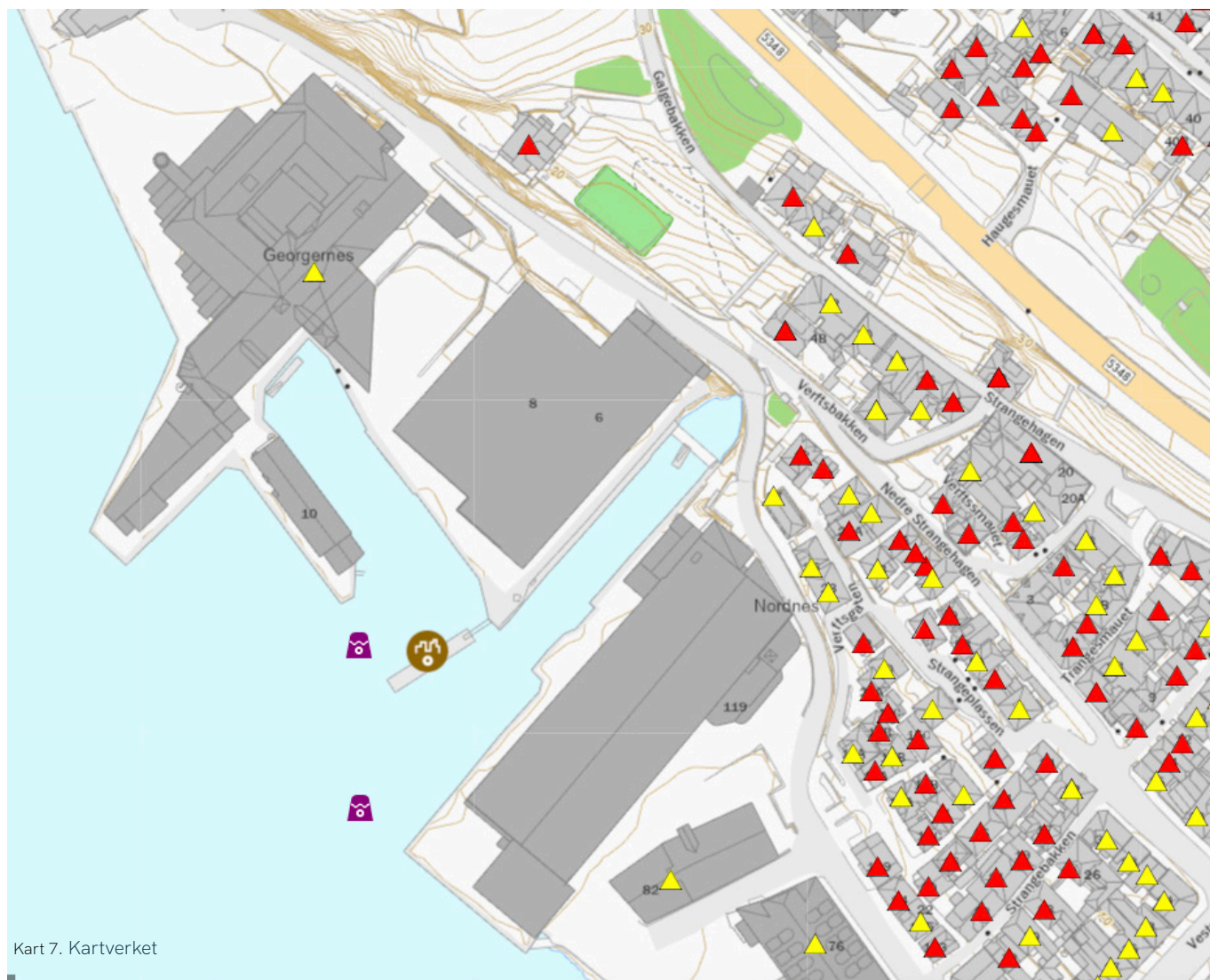
Området markert med rødt er delområde Bergen-Verftet i NB-registeret (K72). Innenfor grensen finnes et fredet havneområde, id 119453 med 2 arkeologiske funn, se beskrivelse 1 og 2.

Området markert med blått ligger innenfor fredet middelaldergrunn.

- 1.** Arkeologisk minne; Funn av leirgods, glass, kritt Piper i mindre omfang
- Enkeltminnekategori:** Kulturminne under vann
- Enkeltminneart:** Aktivitetsområde
- Opprinnelig funksjon:** Ferdsel, samferdsel, kommunikasjon
- Datering:** 1800-tallet
- Vernestatus:** Fjernet (aut.fredet)
- Kulturminne ID:** 191430-1
- GPS- posisjon (EU89):** 60.394754066854, 5.3094492740937

- 2.** Arkeologisk minne; Ballastrøys, funn fra 1600 tall, keramikk, glass
- Enkeltminnekategori:** Kulturminne under vann
- Enkeltminneart:** Marint løsfunn
- Opprinnelig funksjon:** Ferdsel, samferdsel, kommunikasjon
- Datering:** 1600-tallet
- Vernestatus:** Fjernet (aut.fredet)
- Kulturminneled:** 119453
- GPS- posisjon (EU89):** 60.394754066854, 5.3094492740937

Røde og gule trekkanter i kartet er bygninger registrert i SEFRAK.

- ▲ Annet SEFRAK-bygg
- ▲ Meldeplikt KM-loven §25

Beskrivelse fra Enkeltminne 2:

Kulturminnene var hovedsaklig ballast av flint og tegl, i tillegg til gjenstander som fat og/eller kokepotter av keramikk, krittper m.m. Gjenstandene kan dateres fra slutten av 1600-tallet til og med 1800-tallet, og er typiske funn i eldre havner. Ballastdeponiet har sannsynligvis sammenheng med omlastingsvirksomhet i området. Noe kan også være deponert i forbindelse med verftsvirksomheten på slutten av 1700- og 1800-tallet.

Bilde 17. Oversiktsbilde Dikkedokken tak, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Fotoregistreringer - Kjødehallene

Eiendommen på Georgernes Verft 6-8, gnr. 165, brn. 555, 556, 557 og 559 kalt Kjødehallene er dominert av tre store stålhaller («Kjødehallene»). Disse er omtrent 15m høye, regnet fra kainivå. To av hallene er oppført på 1950- og 60-tallet. Den tredje, lengst i nord, er ikke ferdigstilt, men står som et skjelett av en hovedkonstruksjon i stål.

Hallene har store porter mot kaien og er uklimatiserte, med unntak av en kontor- og verkstedsfløy i sør.

Hallene har varierende kledning og fargebruk, men bindes sammen av et stort pulttak tekket med takpapp. Fasadene er i hovedsak bygget opp med ulike typer korrugert platekledning med en betongsokkel i bunn.

Hallene er konstruert med stålrammer, støpte gulv og tak med lettbetongelementer. Fasadene har delvis blitt renovert på 1990-tallet med overflater av bølgeblekk i kombinasjon med større vindusflater med industriell karakter.

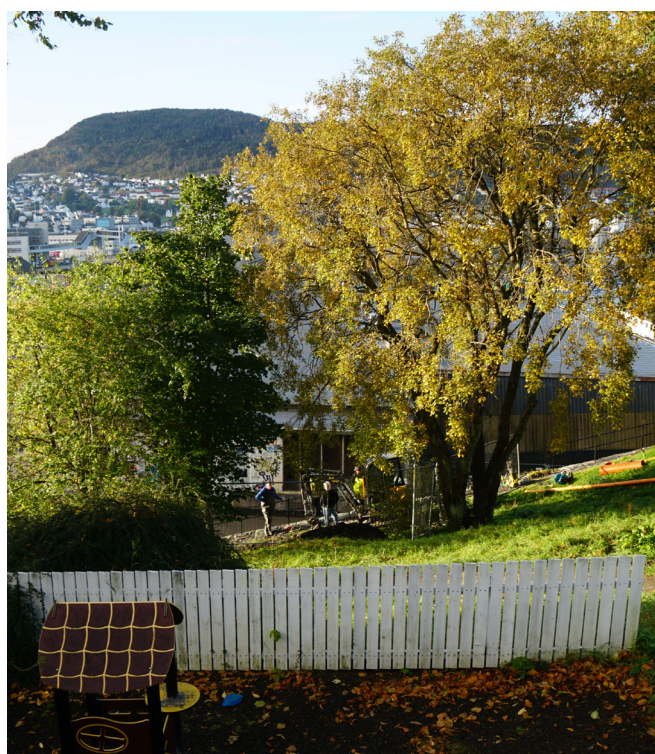
Bilde 43.

Bilde 18. Oversiktsbilde Dikkedokken fra vei, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur,

Bilde 19. Oversiktsbilde Dikkedokken, overgang fra papptak til åpen stålkonstruksjon, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 20. Oversiktsbilde Dikkedokken, sett fra Galgebakken lekeplass, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 21 Foto av Kjødehallene sett fra sør - Foto Ida Wressell Vill Arkitektur 05.10.2023

Fotoregistreringer - Kjødehallene

Bilde 44

Bilde 45

Bilde 22. Foto inn gjennom porten til Kjødehallene, fjellvegg og gammel mur mot veien med rester fra gammelt rekkverk - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 23. Foto av stålkonstruksjon til den 4e Kjødehallen - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 24. Foto av stålkonstruksjon til den 4e hallen dekket med duk og parkering under - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 25. Bilde tatt fra bruene i indre delen av Dikkedokken og fasade av kontordelen i bakgrunnen - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Fotoregistreringer - Dikkedokken

Dokkhuset, plassert på østre siden av Dikkedokken, hadde en sentral rolle og inneholdt blant annet pumpen som ble brukt til å tømme dokken for vann. Bygningen hadde opprinnelig to etasjer og ble trolig oppført samtidig med tørrdokken på 1870-tallet. I 1906 ble det søkt om å bygge en skorstein for maskinen som betjente dokken og dampsgen. Skorsteinen ble reist og kan ses på bilder fra 1950-tallet, men det er ukjent når den ble fjernet. Delen av Dokkhuset som var nærmest veien er revet, men deler av muren er synlig.

I dag har bygningen delvis gjennomgått ombygging og fungerer nå som et lydstudio.

Bilde 27. Dikkedokken med bebyggelsen i Verftsbakken og Stangehagen i bakgrunnen - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 26. Kaifronten fremfor industrihallene "Kjødehallene" med badstuen *Laugaren* i vannet - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 28. Østlig side av dokken. Området der dokkskipet lå er bygget med annen type stein. - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 29. Dokkhuset langs østlig side av dokken, nordlig del av Dokkhuset er borte - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur, 05.10.2023

Bilde 33. USF Verftet, hovedentré - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Fotoregistrering - USF Verftet

Bilde 34. USF Verftet, sett fra Veien Georgernes Verft - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 35. USF Verftet, sett fra kaien - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 30. Galgebakken - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Fotoregistreringer - Tilgrensende tomter

Bilde 31. Nøstegaten 82, Bjørgeboden, eldre sjøbod med nyere tilføyelser. Tidligere nytt til utsalg for hestefor og utstyr, del av transformasjonsområdet Nøstet sjøfront
- Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 32. Gavl til Bjørgeboden (Nøstegaten 82), sett fra sjøen - Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 36. Foto tatt fra Georgernes Verft/Verftsgaten med verftsgaten 21 og Stangeplassen 12 i forgrunden ; Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Fotoregistreringer - Boligbebyggelse

Bilde 37. Sett fra Verftsgaten 15C ned mot Bjørgeboden, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 38. Sett mot Nedre Stangehagen 8 og 10, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 39. Sett fra Galgebakken mot Strangehagen 32, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 40. Sett mot Verftssmauet 4, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 41. Sett mot Strangeplassen 5a og 5b, Foto Ida Wressel, Vill Arkitektur 05.10.2023

Bilde 42. Panorama laget av Urban Rabbe, Laget i år 2000, <https://marcus.uib.no/instance/photograph/ubb-bs-ok-16976.html>

Avslutning

Den nye reguleringsplanens formål er å transformere Kjødehallene og tilgrensende uteområder for å legge til rette for kulturformål. Ambisjonen er å videreformidle og ta være på stedets unike industrihistorie, uten vesentlige endringer på den eksisterende bygningsmassen. Det er ikke forutsatt fjerning av kulturminner i planområdet.

USF er en viktig fabrikkbygning som ligger innenfor planområdet og viser stedets industrihistorie i sammenheng med havn, strandsone, verft, dokk og industrimiljø. Bygget er representativt for tidlig 1900-talls industriarkitektur av høy kvalitet. Det er svært tydelig i landskapet og lett å lese. Fasaden er opprinnelig, men bygget er ellers helt endret innvendig. Som kulturbygg er USF en ressurs for lokal utvikling og verdiskaping.

Selve tørrdokken utgjør et spesielt betydningsfullt enkeltobjekt i områdets historie. Dikkedokken forblir en sentral del av området med en tilgjengelig sjøfront som et synlig og viktig spor av historien. I forbindelse med ny bruk og bedre tilgjengelighet tilrettelegges det for en bro over Dikkedokken, der hvor tidligere dokkport/bru vært plassert. Broen kobler Kulturkvartalet Verftet med Nøstet sjøfront for å etablere en bedre kobling

langs sjøen samtidig som den sikrer gode rømningsveier for publikum.

Kjødehallene har behov for forsterkning av bærekonstruksjoner og etterisolering som vil medføre økt gesimshøyde. Det planlegges forøvrig at bygget i så stor grad som mulig skal beholde sitt opprinnelige preg og fasadeuttrykk. Kjødehallene representerer på mange måter den siste fasen i historien knyttet til den sjørelaterte aktiviteten, og det anses derfor som viktig å opprettholde mest mulig av de originale kvalitetene.

Mellom Kjødehallen og USF har det tidligere ligget flere ulike bygg. I dag er det kun en åpen søylekonstruksjon som står igjen. Planen åpner for å diskutere nybygg i dette mellomrommet, og et eventuelt nybygg vil på mange måter representere en gjenskapning av disse.

7. Kilder

Kulturminne KU Dikkedokken, Utgave: 1 Dato: 2015-02-09, Skrevet av Kjersti Ingolvsdotter Vevatne, Asplan Viak

Gullestad, M 1979. «Livet i en gammel bydel. Livsmiljø og bykultur på Verftet og en del av Nøstet.

Digitale kilder:

<http://marcus.uib.no/>

www.bergenskart.no (Historiske kart)

<https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/offentlig-innsyn/innsynplanogbyggesak/saksinnsyn/sak/2013/33746>

<https://www.kulturminnesok.no/>
(Dikkedokken)

Arkitekturguide Bergen (2. utgave,) utgitt av Bodoni Forlag i samarbeid med Bergen Arkitektforening i 2014.

<https://blogg.forskning.no/hermetikkbloggen/united-sardine-factories-usf/1098898county=&cp=1&bounds=60.39846574350971,5.295689105987549,60.38993215465073,5.324270725250244&zoom=16&id=>

Oppdragsgiver:	AS Dikkedokken
Prosjektleder plan:	Gaute Baarøy AS
Prosjektleder VILL:	Anders S. Eide
Oppdrag:	Kulturminnedokumentasjon
Utført av:	Ida Wressel
Kvalitetssikret av:	Fredrik Barth og Anders S. Eide
Oppdraget startet:	26.10.2023
Revisjon:	06.01.2025
	24.03.2025

